

Mal de molts... (2)

Fabián Estapé / Economista i exrector de la Universitat de Barcelona

PERE PRATS

Aprofitant aquest espai seguim comentant algunes de les situacions en què l'economia ha patit aquest fenomen que passa de dolorós a cèlebre tan bon punt se supera: la crisi. Així, passem a explicar els malastrucs moments del parquet del mític Crac del 29, l'insòlit cas de la ZZZ Best i el Dilluns Negre.

EL 29 D'OCTUBRE DEL 1929 VA MARCAR l'inici d'una de les pitjors bombolles del segle XX que, indubtablement, va canviar la història provocant tal frenesí que els seus efectes (econòmics, socials i polítics) es van estendre a la resta del món. Després de la fi de la Primera Guerra Mundial, l'avanç social es va traduir econòmicament; així, des del 1924, confiant, senzillament, en el clima de bonança es va arribar al convenciment que a la borsa només es podia guanyar. El març del 1929 continuaven les alces, però van saltar rumors que la Reserva Federal preparava mesures per pal·liar possibles recessions... El desassossec va acampar per Wall Street i els grans magnats es van començar a retirar. Entre ells Joe Kennedy, el patriarca de la dinastia, que, després d'una conversa amb el seu enllustrador durant la qual aquest li va aconsellar comprar accions del ferrocarril i les petrolieres, va arribar a la conclusió que si qualsevol persona podia invertir en borsa i un enllustrador aconseguia predir què passaria, això volia dir, sens dubte, que el mercat estava sobrevalorat.

EL PRIMER ENSURT VA ARRIBAR EL 25 DE MARÇ, però es va oblidar ràpidament i el mercat va tornar a pujar. A l'octubre, la borsa semblava cansada i divendres 18 l'índex va caure 8 punts. La majoria dels inversors i analistes van pensar que només era una baixada abans de continuar pujant i, per això, van aprofitar els dos dies de caiguda per comprar més barat.

Dimecres 23, la borsa va patir el segon cop en baixar gairebé un 7%, però l'ensurt només va ser el preludi del que passaria l'endemà. El fatídic i recordat dia 24 va sortir tant "paper" de cop que els preus van caure incontrolats: Sobrava paper, faltaven diners i augmentaven els interessos.

EL DIA 29, ELS ÍNDEXS VAN ENTRAR en caiguda lliure; es van arribar a oferir paquets d'accions a un terç del seu valor, però no es va trobar comprador. Mentre a l'interior del número 18 de Broad Street era un desgavell, fins al punt que la policia va haver de clausurar la galeria de visitants (on només hores abans havia estat com a observador Winston Churchill en qualitat de secretari de l'Exchequer britànic), a l'exterior començaven a circular notícies de suïcidis (però en nombre molt més reduït que les badomeries publicades per la premsa londinenca segons les quals s'havia de caminar pel carrer "esquivant els cossos dels financers caiguts").

ALGUNS, FINS ALESHORES, POTENTATS I PRÒSPERS inversors es van immolar llançant-se al buit, engegant-se un tret o inhalant gas; alguns agents inversors, broker que deixaven diners indiscriminadament a petits inversors i els seus clients van fer el mateix i això que en aquella sessió no es va tocar, ni de bon tros, fons (el mínim històric va arribar dos anys i mig més tard, el 8 de juny del 1932). El crac va córrer com una reguera de pólvora, de Wall Street a la resta de les borses dels Estats Units i, de retop, a la resta del món (les seqüeles van ser incontrolables, sobretot en fer fallida el Credit Amsteld, el banc austríac més gran, que va repercutir en altres bancs d'Àustria, Alemanya i tot Europa. Les finances van trigar gairebé cinc anys a recuperar-se; l'únic país que va sortir indemne va ser l'URSS, on els ideòlegs d'esquerra van aprofitar l'hecatombe per predir la fi del capitalisme davant el triomf del marxisme.

VULL RECORDAR TAMBÉ LA BOMBOLLA OCACIONADA per la caiguda en borsa d'una companyia de neteja de catifes, la ZZZ Best Carpet Cleaning Company, la cotització de la qual va caure quan es va descobrir que aquest florent negoci era, realment, una tapadora per blanquejar diners de la màfia. Un altre crac singular va ser el que va entrar en els annals com el del Dilluns Negre (19 d'octubre del 1987), quan a causa d'un ordinador que va començar a emetre, desbaratadament, ordres de venda, el Dow Jones va perdre la fotesa de 508 punts abans d'acabar la jornada... Però el més curiós és que John Kenneth Galbraith, l'economista que millor ha estudiat la crisi financera, va publicar uns mesos abans a la revista *The Atlantic*, la desgraciadament cèlebre frase: "Arribarà el dia de retre comptes, quan el mercat baixi com si mai s'hagués d'aturar".

DESPRÉS D'AQUESTA LECTURA, ACONSELLO ALS LECTORS que no oblidin les paraules de l'economista J.K. Galbraith: "La memòria financera dura un màxim de 10 anys. Aquest és aproximadament l'interval entre un episodi de sofisticada estupidesa i la següent" o les del guru de Princeton, Burton G. Malkiel, que va afirmar que "un mico llançant dards a un

exemplar del *Financial Times* per seleccionar una cartera de valors pot aconseguir la mateixa rendibilitat anual que un equip professional d'experts".